

PRIMORSKI LIST.

Podučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

„Vse za vero, dom, cesarja!“

„Primorski list“

izhaja vsaki prvi in tretji četrtek v mesecu. Cena za celo leto 1 gold., za pol leta 50 nvč. — Posamezne številke dobivajo se pri upravnistvu.

Uredništvo in upravnistvo

mu je v Gorici, Travnik št. 13. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Cena za oglase po pogodbi.

Ali imajo primorski Slovenci pravico hraniti svoj jezik in zakaj je to dobro.

Svoj jezik ohraniti imajo tudi Slovenci pravico, ker vže *natura ali narava* jim to pravico daje. Če ima ptica pod nebom pravico po svoje žvrgoleti, zakaj bi primorski Slovenec ne smel po svoje govoriti?

Svoj jezik ohraniti imajo tudi Slovenci pravico, ker v *postavah našega cesarstva* je zapisano, da vsi narodi avstrijski imajo pravico svoj jezik ohraniti in ga gojiti. Mari mi primorski Slovenci nismo avstrijski narod?

V svetem pismu je pisano, da naj vsi narodi in vsi jeziki slavijo Gospoda. Ali je mari Gospod Bog dostavil: le primorski Slovenci ne smejo?

Posebno imeniten uzrok, zakaj naj bi hranili svojo narodnost Slovenci je *korist katoliške cerkve*. Znano je, da velikanska večina Slovanov, Rusov, Srbov, Bulgarov, ki govorijo tudi slovenski jezik samo, da drugače zavijajo — je ločena od papeža. Ti razkolni naši bratje očitajo katoliški cerkvi, da bi jim vzela naroden jezik, ako bi se z njo zjedini. Ravno te dni pa je papež s zbranimi vzhodnimi patrijarhi slovesno zatrdil, da cerkev o tem niti ne misli. *Papež želi le, da bi narode postali katoličani, jezik svoj pa naj le ohranijo.* In ravno zato, da bi se naši razkolni bratje bolj hitro s papežem zjedini, hočemo mi katoliški Slovenci svoj jezik ohraniti. Mi lahko porečemo našim razkolnim bratom: glejte nas Slovence, *mi smo vže tisoč dve sto let katoličani, in vender smo še Slovenci*, če tudi sta nam majhnemu narodu, sosedna dva mogočna naroda: Nemec in Lah. Toraj bratje, ne bojte se rimskega papeža, marveč priznajte ga za poglavarja, da bo zopet ena čreda in en pastir!

Nekateri naši sosedje nam pravijo da smo „sklafs“ to je, da smo *sužnji*, ljudje brez pravice, človeško pleme pa niže vrste. Zakaj je prišlo do tega, da nas tako kličejo in to še dandanes tudi taki, ki bi naj manje smeli? Ne bom vseh vzrokov našteval, le en, ker se Slovenci svojega jezika dostikrat sami sramujejo, četudi je blagoglasen in bogat, da se ni treba sramovati slovenščine, ampak da smemo se ponášati z lepim in polnoglasnim jezikom. *Spoštujmo sami sebe in le tedaj nas bodo morali spoštovati tudi sosedje!*

Za primorske Slovence na deželi je posebno važno, da Slovenci v mestih (v Gorici in v Trstu) svoj jezik ohranijo in kaj veljave dosežejo, ker sicer

zaestanejo v omiki in ne bodo nikoli izobražen narod. Zakaj so *pr. istrski Slovenci* in Hrvatje v omiki zaostali daleč za Lahi? Morda zato, ker niso nadarjeni? Ne, ampak zato, ker v mestih isterskih so bili le Italijani in poitaljančenci. Ti pa niso mogli ali pa niso hoteli skrbeti za hrvatsko in slovensko ljudstvo po deželi. *Mesta so središče vsake organizacije*, in edin mogoč izvirek duševnih in gmotnih povzetij. Ljudstvo, ki nima v mestih *svojih ljudi*, je čreda brez pastirja. — Torej primorski Slovenci po deželi, podpirajte svoje brate Slovence v mestih, da si ohranijo svoj jezik. Ako *mestne Slovence* podpirate, sebe podpirate!

Zakaj pa „Primorski list“, ki prisega na katoliška načela in ima namen delati mir mej razhujskani narodi, razpravlja o tem kočljivem in delikatnem uprašnju? Ne bi bilo modrejše molčati? Te vgovore poznamo vže naprej, zato pa jim bomo tudi vže naprej odgovarjali:

Mi bi radi molčali, ako bi smeli molčati o stvari, ki toliko zanimlje in vznemirja Slovence in Italijane na Primorskem. Toda vprašanje se razpravlja povsod na ulici, po krčmah, v šolah, po sakristijah i. t. d. Modro se nam torej zdi o tem vprašanju razpravljati in je rešiti v *katoliškem zmislu*, sicer je bodo židje in liberalci rešili in ljudstvu razlagali v framasonskem zmislu. Da so je v Lahih v tem pomenu vže razložili, priča zjedinjena Italija, dogodki v Istri, v Trstu, kjer laški liberalci v starešinskih dvoranah tirjajo, naj se *celo pridige slovenske iz cerkve pomečejo!* Žal da ljudje in listi, katerih dolžnost bi bila *svoje ljudi* zavrniti in poučiti — molčijo. Ali je pa modro to molčanje?!

Naroda na Primorskem sta res drug na drugega nahujskana. A razhujskanih narodov se ne pomiri, ako se molč in šibkejšega pusti, če ga močnejši tlači, ampak, la se mej nje s krščanskim pogumom stopi in zakliče: **Vsakemu svoje!** Nima biti razlike mej Grkom in barbarom, mej Lahom in Slovanom! **Vsakemu svoje**, potem še le, je mogoče, da bodo katoliški primorski Slovenci in katoliški Lahi zaupno sodelovali posebno na socialnem polju za delavsko ljudstvo. **Vsakemu svoje** pa nikdar drug drugemu ne bomo dali, dokler se vsi ne oklenemo bolj pristrčno zmagoslavne zastave *Onega, ki je vse narode tako ljubil, da je za nje na križu umrl.* To spoznanje hočemo pridno širiti.

Vaziljev.

Mirovna sodišča.

Zadnjikrat smo govorili o novi domovinski postavi katero misli vlada vpeljati. Danes bi radi par besedi spregovorili o drugem vladinem predlogu: o mirovni sodiščih.

Kaj so namerovana mirovna sodišča? Vlada bi v vsaki občini, razun tam, kjer je vže sodnija, določila jednega poštenega moža, ki je v navadnih vradnih poslih izkušen in ki dobro pozna razmere svojega okraja. za nekakega sodnika. K temu bi občinarji prihajali, ko bi imeli mej seboj kakšen **majhen** prepir glede denarja do 20 gold., časti, zastran meje in posesti i. t. d. Mirovnega sodnika dolžnost bi najprej bila, ljudi če mogoče bratski **pomiriti**, ali določiti, koliko mora jedna oseba drugo odškodovati. Ako bi pričakajoče se osebe ne bile zadovoljne s to rzsodbo, lahko grejo k pravemu sodniku svojega okraja.

Zakaj bi vlada taka mirovna sodišča rada vpejlala? Zato, ker bi rada pomagala *vbožnim ljudem do svoje pravice*. Pravi sodnik je po navadi oddaljen. Vbožni človek pa, ker nema denarja za dolgo pot ne gre tožit in trpi škodo. Drugič bi vlada, tudi tistim, ki kaj imajo, rada *stroške in čas prihranila*, da bi jim nie bilo treba radi majhne pravde daleč v mesto hediti. S tem bi tudi okrajnim sodiščem bilo zelo olajšano in število sodnijskega osobja bi se lahko zmanjšalo. *Država bi imela manje stroškov*. Služba mirovnega sodnika v občini ima biti le častna, brezplačna, vender nekaj stroškov bi bilo vender tudi tu na primer za izbo, za svečavo, kurjavo, za pisalne potrebščine itd.

Na sploh nam predlog o mirovni sodiščih in njim podobnim posredovalnim uradom vgaja. Naša iskrena želja pa je, Bog nam daj v vsaki občini mnogo za mirovnega sodnika sposobnih mož in pa malo — pravdarjev!

Še nekaj o novi domovinski pravici.

Nova domovinska pravica, kojo je predložilo ministerstvo državnemu zboru, je začela beliti glave prenapetim gospodom v Trstu in Gorici, kar ni čudo, ker gospoda sodijo vse le po *svoji koristi*. Trst je vže odposlal ministerstvu spomenico proti namerjavani postavi, v Gorici piše proti njej „Corriere“. Toda ni ministerstvo ni državni zbor bode poslušal take glaso. V zadnjih *tridesetih* letih se je namreč razmerje mej deželo in mestom tako premenilo, da ne bi nobena vlada mogla dalje trpeti *krivice*, ki se godi kmečkim občinam. V mestih se je nakopičilo bogastvo, dežela je obožala; v mestih se je nalovilo brez števila delavcev, ki delajo v tovarnah in delavnicah, dežela pa je brez delavcev, a *stroške* za bolne in onemogle delavce plačuje dežela. Dokler je hodilo v mesto le malo ljudi, se je to še trpelo, a dan danes je *v mestih polovica ljudi z dežele*. V Trstu n. pr. je od 100 ljudi 54 tujcev, ki torej niso občinarji in za koje mora skrbeti dežela; v Ljubljani je od 100 ljudi skoraj 76 tujcev, v Mariboru skoraj 86 (!), v Celovcu 71, v Gracu 78, i. t. d. Kdor je količkaj pravičen, poreče, da je tako stanje nenaravno in krivično za občine in za delavce v mestih. Z veseljem naznanjamo tedaj, da je Hohenwartov klub *enoglasno* sprejel nasvetovano postavo v celoti. A tudi zastopniki mest ne bodo proti, ker večina njih volilcev si želi občinske domovinske pravice v mestu, kakor si je tudi delavci želijo.

Shod zaupnih mož.

Shod zaupnih mož v Ljubljani ne bo občen, ampak samo shod liberalcev. Kdor je to misel sprožil, je imel morebiti dober namen, ali začel je jako nesrečno. Odkritesrečno povemo, da nismo pričakovali, da bi vabilo podpisal tudi — *dr. Iv. Tavčar*. S tem imenom v vabilu se je izključilo od posvetovanja *č. duhovščino*, koji dr. Iv. Tavčar ne more biti zaupni mož, od kar je tako grdo opisal nje stan in poštenje v „Zvon-u“. Čudimo se, da blg. g. L. Svetec ni tega zapazil. — Kaj čudo torej, da so *štajerski Slovenci* naravnost vrnili vabilo z opombo, da na vabilo *ene stranke* ne bodo hodili v Ljubljano. „Slovenec“ pa je dodal še to-le pojasnilo: Nam ni znano, da bi bil kedo drug v osnovalnem odboru, kakor narodni naprednjaki, vsaj poziv, s katerim so vabili na pripravljalno posvetovanje na večer pred Vsemi Svetimi so podpisali gg. L. Svetec dr. Bleiweis, dr. Ferjančič in dr. Tavčar, torej sami pristni narodni naprednjaki. — Poleg tega omenimo, da konservativna stranka naša ni dobila nobenega povabila, torej je že a priori izključena.“ Misel dobra, roke nerodne.

Cesar Aleksander III. Aleksandrovič.

Najmogočniji vladar na svetu, ruski cesar Aleksander III. je celo mlad umrl dne 1. t. m. ob 1/3 popoldne v prijaznem mestecu Livadija v Krimu. Pokojnik se je rodil dne 26. februarja 1845 leta, kot drugi sin cesarjeviča Aleksandra II. Brat njegov, cesarjevič Nikolaj je umrl za prsno boleznijo, katera je bila posledica vdarca pri igri z bratom Aleksandrom. Ker Aleksander ni bil namenjen za prestolonaslednika, je bil vse bolj po ruski vzgojen ko njegov brat. Njegov učitelj je bil slavnoznan pisatelj Katkov, odločen nasprotnik zapadnih ali evropskih ustanov in vnet pravoslavni kristjan. Katkov je vtisnil mlademu knezu mržnjo do evropske omike in veliko navdušenje za sv. Rusijo. Rusija gotovo ni še imela tako ruskega cesarja ko je bil pokojni Aleksander III. Pri njem so se zbirali — ko mu je še oče živel — ruski rodoljubje stare stranke, ki je bila nezadovoljna z reformami Aleksandra II. In res, ko je mladi Aleksander III. zavladal, so odstopili stari ministri, in niti Ignatiev, slovanoljub, ni mogel dalje ostati v ministerstvu. Veliko zaupanje pa sta vživala grof Tolstoj in general Gurko, kakor tudi predsednik presv. sinode Podenonoscev, sami nasprotniki zapadne omike in svobode. Posebno hudo so občutili posledice ruske politike novega vladarja — Poljaki katoličani. Gimnazije in celo ljudske šole so porusili in cerkev katoliško so zatirali. Mnogo katoličanov je moralo v Sibirijo radi katoliške vere. Sreča za katoličane, da je bil cesar osebno dobrotnega in mehkega srca. Za to je mnogo načrtov namišljenih proti Poljakom in katoliški cerkvi osebno preprečil. Njegovi osebni ljubuzljivosti se je zahvaliti, da so se začeli vže l. 1887 dogovori s rimskim papežem Leonom XIII. Zdaj ima Rusija svojega poslanca pri papežu. Dalje se ve da ni šla prijaznost pravoslavnega cesarja.

Od mladosti je bil Aleksander *neprijazen Nemcem*, katerim ni prav nič zaupal. Ker je bil pa osebno mehak in prijazen je bila stara ruska stranka v strahu, da preveč zaupa Bismarku in avstrjskim politikom, Cesar je osvobodil rusko stranko od tega straha.

ko je v Petrogradu napil knezu Nikiti rekoč: „Pijem na zdravje edinega iskrenega prijatelja Rusije.“ Rusko časopisje je ta cesarjeva beseda kar navdušila. —

Cela Evropa je priznala enoglasno, da je bil Aleksander III. *miroljuben* vladar. Prepričan je bil, da Rusija potrebuje trajnega miru, ako hoče se vstanovičiti in vrediti in napredovati v omiki. — Deloval je posebno nato, da se verski čut v narodu ohrani in pokrepča, razširil je delokrog cerkve posebno v šolskih rečeh. Ker je bil pravoslavne vere, katoličanom ni bil posebno naklonjen, zapadnjaške liberalne ideje pa so mu bile posebno zoprne. Za pospešavati kmetijstvo je ustanovil kmetijsko ministerstvo in banko za kmete, judom je prepovedal prebivati na kmetih in določil razne naredbe da se omeji oderušstvo. Za narodno-gospodarsko blagostanje rusko se je pod njegovo vlado mnogo storilo. V trajni spomin mu bo posebno sibirski železnica. Srečen ni bil Aleksander III., ker je živel v vednem strahu, da ga ostrupijo ali da ga zavratno vmorijo. Govori se, da je ravno ta strah izkvaril zdravje možu velikana, kajti bolezen na obistih, ki je carju vzela drago življenje, izvira navadno iz strahu, nevolje, jeze ali žalosti. Vsemu svetu je znano, kaka nesreča se mu je dogodila pri Borkih. Vozil se je iz Krima v Petrograd s celo družino, a hudobna roka je železnici nastavila spodtiklej, da se je razdrobil voz, v kojem je bil car. Angelj varuh je čuval nad njim, da ni ostal mrtev s celo družino vred. Od takrat je minilo cesarju vse veselje in posledica je bila bolezen na obistih in bela smrt.

Ob rakvi njegovi žaluje ruski narod.

Cesar Nikolaj II. Aleksandrovič.

Tako je ime prvorojenemu sinu pokojnega cesarja, ki je zdaj zasedel ruski prestol Rojen je leta 1868 in je torej v 27 letu. Gotovega se menda ne ve o njegovih nazorih. Listi pišejo, da je dober kristjan, ali nasproti drugim veram svobodoljuben. Slišali smo osebno Poljake, ki so cesarjeviča Nikolaja jako hvalili in trdili, da je njegova želja sporazumljenje in sprava s poljskim narodom. — Zopet drugi pišejo, da je mladi cesar prijatelj Evrope, zlasti Nemcev in Angležev. Nekateri menijo, da bo Nikolaj II. naklonil veliki ruski zemlji — ustavo.

Nevesta mu je Aleksija, kneginja iz Hasije.

Izgredi v Trstu in Istri.

Dvojezični napisi ne dajo mira oni gospodi, ki ne pozna na Primorskem druge narodnosti, ko italijansko. — Župani iz Istri so prišli kljubovati v Trst k namestniku, kateri jim je pa vrata zaprl. S toliko večjim veseljem in krikom so je sprejeli mestni očetje na glavnem trgu. Župan je sklical starešine v posebno sejo, v koji se je mnogo govorilo a nič povedalo ko ono staro načelo, da v Trstu in Istri imajo samo oni pravico varovati in gojiti narodnost, a drugim je molčati. Z Dunaja sta prišla poslanca Rizzi in Bartoli, da sta razložila poslancem kaj sta na Dunaju storila, a kaj nista dosegla, ker jima ministerstvo ni vstreglo. Izrekla sta, da rada izstopita iz Coroninijevega kluba in se potem postavita proti vladi, ako volilci to zahtevajo. Župani pa so jima izrekli zaupanje, naj storita, kar sta vesta, da je prav. Poslanca sta ostala v klubu. — Mej tem zborovanjem in pogovarjanjem se je na tr-

gu nabralo na tisoče občinstva, ki je ploskalo zborovalcem. — V *Piranu* so obesili deske z dvojezičnim napisom, vsled česar so nekatere hiše razobesile črne zastave v znamenje žalosti. Vlado komisar je to prepovedal. — V *Rovinju* so se izgredi še enkrat ponovili, a zdaj je menda vse potihnilo. — Veliki izgredi so se dogodili 2. t. m. v bornem gnezdu Bale (Valle), kjer so sneli dvojezične table. C. kr. orožniki, ki so hoteli to pobalinstvo zabraniti, so kamnjali. 4. t. m. so se še hujši izgredi ponovili. C. kr. orožniki so vdobili pomoči od vojakov v Pulju in so nekoliko razgrajalec polovili in zaprli.

Tudi *Korminska občina* je morala protestovati proti dvojezičnim napisom, kakor poročajo časopisi. Korminu se dobro godi v Avstriji, in moral bi vedeti, kako se strada v Italiji, kjer so vsi napisi v enem jeziku. Vlada naj bi porabila to priložnost in preložila sodnijo iz Kormina v Biljano — vsaj za Slovence.

Poslanci Spinčič, Coronini, Gregorčič in drugi so šli h ministerskemu predsedniku Windischgrätzu tožiti, da je slovansko prebivalstvo vznemirjeno in pričakuje obrambe od vlade. Časopisi so poročali, da so poslanci vdobili prav prijazen odgovor. — Grof *Hohenwart* je poizvedel pri ministru *Schönbornu*, da vlada ostane pri svojem odloku in bode polagoma vpeljala dvojezične napise tudi v drugih krajih.

Kakor vedno, vporabili so naši „narodni-napredni“ listi tudi ta dogodek, da so prav krepko vdrihali po slovenskih poslancih, ki niso v njih taborju. Poslanci so storili, kar so mogli, gotovo več nego njih tovariši, a delo ni merodajno, kjer se gre le za hujskanje in za zdražbo. — Jako fino je zagrozila gg. Klunn, Vošnjaku, Pfeiferju in drugim „Soča“ pišoč: „Slovenski koaliranci se vedejo tako, da zaslužijo, da bi jih narod s palico zapodil iz parlamenta“.

Slovenski poslanci naj se ravnajo po svoji vesti in ne po nasvetih iz grožnjah zdivjanih — narodno-naprednih listov.

Politični pregled.

Notranje dežele.

V državnem zboru je bil po končani glavni razpravi vsprejet v prvem branju novi **kazenski zakon** s 170 proti 26 glasovi. Dasi je bil sprejet s tako ogromno večino, se je vendar pri glavni obravnavi pokazalo, da nobena stranka ni zadovoljna z njim. Stavilo se je 935 predlogov za podrobno debato, s katerimi se posamične določbe načrta odstranjujejo, preminjajo ali pa popolnujejo. Predno se vsi ti predlogi rešijo, bo minulo še mnogo časa. — K nujnemu predlogu poslanca grofa Palfyja zaradi nabave **krvne vode** za zdravljenje davice, je odgovoril minister Bacquehem, da se osnuje poseben zavod v to, hitro se potrdi ugodna sodbi o krvni vodi. — Zadeva, o **dvojezičnih tablah** na c. k. sodnijah v Istri je dala povod novim interpelacijam, ker prvi ministrov odgovor ni zadovoljil nobene stranke. Interpeliral je zopet Klunn in tovariši, posebej Spinčič, Alfred Coronini s tovariši. Slovenske poslanca je tolažil minister s tem, da se polagoma povsod, kjer zahteva zakon, nastavijo dvojezične table. Med tem je bilo v Istri še zmiraj demonstrativnega rogoviljenja; posebno odlikovali so se v Balah, v okraju Puljskem, ker orožniki niso mogli narediti mira. Laško istrska poslanca sta na Dunaju tudi delala, kar sta mogla; z njima drže nemški liberalci, in ju je celo zbornični predsednik Chlumutzki peljal k

ministerskemu predsedniku, za kar ga je potem poslanec dr. Gregorčič interpeliral, češ da se je izneveril objektivnosti in nepristranosti, katere bi se moral držati kot predsednik zbornice. Ta interpelacija je silno razjezila Nemce in Lahe in Chlumetzki je razburjeno odgovoril, da je zbornici odgovoren le kar vkrene kot zbornični predsednik, kar pa dela izven zbornice, je odgovoren le Bogu in svoji vesti. Dr. Roser je vprašal ministra notranjih stvari, če vlada hoče vse storiti, da se omeji **jetika pri govedih**, če hoče poučiti kmete, kako škodljivo je meso takih živali, in da se jetika prenese na ljudi, če se rabi mleko bolnih krav. — Na neko interpelacijo je minister odgovoril, da se je uvažanje in prodajanje stvari za izdelovanje **vmetnega vina** neke tvrdke v Budimpešti že prepovedalo, ker se je zdravstveni svet izrekel, da so škodljive zdravju. — Ker je finančni minister povedal, da namerava vpeljati **monopol na žganje**, so avstrijski fabrikantje špirita sklicali shod na Dunaj, na katerem so se izrekli proti monopolu na žganje in sklenili izročiti finančnemu ministru spomenico, s katero razložijo vzroke proti monopolu. — Minister za trgovino je predložil zakonski načrt o **podržavljenju nekaterih železnic**. — Zarad smrti ruskega carja je predsednik imel posebni govor, v katerem je rekel, da cesar in cesarska hiša žalujejo po pokojnem carju kot izkušnem prijatelju in da tudi narodi avstrijski in zastopstva delé to žalost, ker je bil car varh svetovnega miru. Ta govor so poslanci poslušali stojé in glasno odobrvali.

Vnanje države.

Vojska med Kitajem in Japonsko se menda bliža h koncu. Diktator kitajski princ Kung je spoznal onemoglost Kitajske nasproti Japonski in naprosil tuje vlasti, naj posredujejo za mir. Evropske vlasti se nekako umikajo temu posredovanju in Japonska o njem neče nič slišati, ampak hoče sama narekavati pogoje miru, katerim se bo slednjič Kitajska morala udati, ker Japonske čete že korakaja proti srcu Kitajske, proti Pekingju. Kakor poročajo poročila iz Mandžurije se je kitajska vojna vmaknila v goré, kjer terpi glad in mraz; Japonci taboré v ravninah.

V **Zedinjeni državi severne Amerike** pri volitvah zmagnujejo republikanci, kaže se, da bodo imeli nad 100 glasov večine. Republikanci podpirajo špekulacijo, a demokrati, ki so dozda na krmilu bolj kmeta in delavca,

D o p i s i.

Iz Goriške okolice dne 8. novembra (Cecilijanski shod.) Prim. list je naznanil v zadnji številki, da bo imelo naše cecilijansko društvo dne 22. t. m. v praznik sv. Cecilije društveni shod v osrednjem semenišči v Gorici. Dobro in hvalevredno je, da se pripravljajo taki shodi, da se prijatelji pravega cerkvenega petja navdušijo, zaspanci prebudijo, omahljivci pa vtrdijo. Ako premišljujemo stanje cerkvenega petja v naši škofiji reči moramo žalibog, da je *slabo*, kajti le v naših hribih delajo, se trudijo in napredujejo, dočim goriška okolica zaostaja, vipavska dolina premalo napreduje, Kras in deloma Brda pa popolnoma spijo. Še pred par leti govorilo se je dosti o cecilijanskem petju in v več krajih slišali smo lepo petje — sedaj pa so nekateri pevski zbori obmolknili. Kaj je treba toraj storiti, da se zopet opomore pravemu cerkvenemu petju? Navduševati se, dramiti in kazati lepoto prave cerkvene glasbe. V to naj vsaj malo pomaga društveni shod

22. t. m. Ravno letos, ko se povsod obhaja tristoletnica knezov cerkvenega petja in glasbe Palestrine in Lassa, združi naj god sv. Cecilije naše patrone, dosti prijateljev pravega cerkvenega petja, dosti duhovnikov, učiteljev, organistov in pevcev v Gorici, da se vsi zedinimo in navdušimo za pravo in lepo cerkveno petje — za čast božjo.

Iz Kobarida. † *Vikar Jurij Kokelj.* Ravno mesec dni po smrti preč. g. dekana vit. Andr. Jekše-ta pokosila je nemila smert zopet v dekanatu ljubega sobrata in vrlega dušnega pastirja, Jurija Kokelja, vikarja trnovskega. Kdo bi si bil mislil še pred mesecem, da bo ta na videz tako krepki mož (bil je popolnoma zdrav, le sopel je nekoliko težko) tako kmalu sledil ranjkemu vitezu. Umril je preč. g. vikar po kratki tridnevni bolezní previden se sv. zakramenti. Bolehal je sicer že veliko let za naduho, pretekli teden pa v sredo pričelo ga je mraziti in vrat mu je zatekal. Bolezen je hitro napredovala in zdravnik se je menda izrazil, da ni druge pomoči, kakor, da mu vrat prereže in vtakne cev v sapnik, ker drugače ga otok v vratu zaduši. Ker pa ranjki gospod tega ni pripustil, zgodilo se je, kar je napovedal zdravnik — še tisti dan, namreč v saboto zvečer 27. oktobra, zadušil ga je otok po hudem dveurnem smrtnem boju. Pogreb blagega ranjcega bil je v torek zjutraj ob 8 uri. Vodil ga je preč. g. dekan kobaridski, Jurij Peternel, iskren prijatelj ranjcemu od otročjih let pa do groba. Spremilo ga je k počitku 16 sobratov duhovnov, med njimi preč. g. dekan bovški Fr. Ilovár. Med šv mašo govoril je preč. g. dekan kobaridski jako ginljiv govor, pri katerem ni nobeno oko suho ostalo.

Rodil se je ranjki g. vikar Jurij Kokelj 24. marca 1845 l. v Lazah (vas v župniji Leskovca) na Kranjskem. Bil je sin revnih starišev. V branju, pisanju in krščanskem nauku podučeval ga je tedanji g. župnik v Leskovci Fr. Dolinar, kateremu se je moral sploh ranjki gospod zahvaliti, da je duhovnik postal. G. župnik je kmalu spoznal, da je deček bistre glave, in zato je silil stariše naj ga pošljejo v kako šolo. In res peljala ga je mati leta 1857 proti očetovi volji v Škofjo Loko v šolo.

Leta 1869 vstopil je v osrednje semenišče goriško; 30. augusta 1874. l. pa je bil v mašnika posvečen. Skrinja, katero je stric za njim nesel, in 35 gl. bilo je vse njegovo premoženje, ko se je podal v svojo prvo službo, v Podbrdo. Ker je pa podbrdska župnija vsa v gorah, bila je pretežka zanj (sopel je že tedaj težko), zato bil je čez 11 mesecev prestavljen za vikarija v Steržišče. Tukaj služboval je 5 let. Potem šel je v Logje v kobaridski kot. Ostal je tam zopet 5 let. Ker mu je bilo pa zopet pretežavno, prosil je l. 1885 za vikarijat trnovski in ga tudi dobil. Pasel je toraj čredo Kristusovo na Trnovem devet let. Vsega skupaj pa je opravljal duhovsko službo 20 let.

Bil le blaga duša. To je tudi pokazal v svoji oporoki, ker večino svojega, sicer malega premoženja, daroval je v dobrodelne namene: sebi za dušni mir, cerkvam na Trnovem, v Logjeh, v Steržiščih in v Leskovci, revežem na Trnovem, v Logjeh in v Leskovci. Da, bil je blaga duša, ki ni imel nobenega sovražnika! Bilo mu je najtežje videti prepír, videti sovraštvo. Bil je miren in želel si je le miru. In našel ga je na tem svetu. — Vi pa dragi sobratje, znanci in prijatelji njegovi, molite zanj, da bo tudi na onem svetu našel mir, katerega je na tem svetu tako ljubil; da se bodo nad njim spolnile besede Izveličar-

jeve: „Blagor mirnim, ker bodo otroci božji imenovani!“ — Naj v miru počiva!

Iz Grgarja. Šestega t. m. nas je zapustil naš dušni pastir preč. g. Andrej Leban. Ljubili smo ga vsi. Zato pa je slovo bilo res ginljivo in presrečno. Cela občina, občinski odbor z županom, šolska mladina so spremili odhajajočega gospoda do občinske meje. Žalostno je bilo slovo, a tolažila nas je zavest, da ne gre daleč od nas, da gre na Sveto Goro za varuho Materi božji in naši. Mi vemo, da nas bo tej Materi še nadalje priporočal in se Svete Gore v našo mirno dolinico blagoslov nam nebeški pošiljal. Novega preč. g. vodja na Sveti Gori pa Vsemogočni Bog na novem mestu mnogo mnogo let ohrani v slavo Marije in dušni blagor vsem onim, ki pri Svetogorski Mariji bodo pomoči in tolažila iskali!

Iz Rojana pri Trstu. — V Rojanu je kmetijska in vrtnarska družba imela 4. t. m. svoj tretji shod. Udeležba je bila povoljna. Predsedoval je g. F. Gorup. Iz tajnikovega poročila smo doznali, da si je družba prizadevala ljudstvo poučevati in unemati za delo. Prizadevala si je tudi, da se v *Se. Križu* vstanovi vinarška zadruga ter da bi njeni udje brezplačno vdobivali od vlade amerikalanskih kovčič. Zastoj razdeljevala je list „Kmetovalec“ udom katerih šteje že 140.

G. F. Piščanec govoril je o umnem gospodarstvu. opozarjal občinstvo, kako propada vrednost zemljišč vsled davkov in obilnih občinskih doklad. Nasvetoval je: mlekarsko zadrugo za okolico; zadrugo za rejo amerikalanskih kovčič, ker drugače bo razširjajoča se trtna uš kmalu uničila vinograde; rejo prašičev in kokoši, ki bi več okolici hasnilo, kakor pa pranje (posebno če se ob nedeljah vsi, — dopis.) Vsakemu gospodarju pa priporoča *lastno knjigovodstvo*, katero jih bo naučilo štediti z novci.

Gg. Bole in dr. Pertot unemala vsa psolušalce za prekoristno kmetijsko družbo, grajala pa brezbriznost okoličanov, ki so za vsak napredek zelo zaspani. — Po shodu pristopilo je k družbi 14 novih udov.

Iz Čepovana. Presvitli cesar je poterdil načrt razdelitve našega občinskega zemljišča. Pomladi se nadejamo, da se bode zemljišče med posestnike razdelilo. Ko bode občinsko zemljišče razdeljeno, upati je, da bode naš Čepovan še prejetnejše za letovičarje, ker bodo posamezniki gotovo znali trebiti in z drevesi zasajati svoje deleže. — Letovičarjev smo imeli letos precej. Še več bi prišlo letovičarjev k nam, da bi bilo več stanovanj. Ni čuda, da se tu vsakemu dopade, saj zdravejšega kraja ni iskati. Dokaz letos se je porodilo 50 otrok, a merličev imeli smo samo 10. — Spomladi delala se bode menda cesta od tu na Lokve. Prav to. Da bi se le zidala kedaj tudi cesta čez Špehovo brdo na Slap, ki se že toliko vleče.

Iz Gorenje Tribuše. Pred enim mesecem zapustili so nas naš dosedanji g. vikar č. g. Janez Feltrin, ki je skozi 8 let bil naš dušni pastir. Radi smo ga imeli in ljubili. Zato nam je po njemu tako žal. Bog mu povrni, kar nam je dobrega storil. Želimo mu vsi srečo in mir v novi službi v Desklah. — Dne 29. oktobra pa dobili smo novega dušnega pastirja gospoda Štefana Kodrmaca. Z veseljem smo mu hiteli naproti do Čepovana, pozdravljali smo ga s streljanjem in nabivanjem in srečni smo bili, ko smo ga imeli v naši sredi. Dobri gospod se je nam hitro prikupil, posebno, kot pridigar. Bog daj, da bi dolgo med nami ostal.

Novice iz raznih krajev.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide 6. decembra.

Duhovske spremembe goriške nadškofije. Č. g. Čigon pojde za vikarije na Vojsčico.

Duh. zadeve v tržaški škofiji: Č. g. Jurij Rastelli je dobil mansionarijo Vidali v Piranu. — Č. g. novomašnik Ivan Frausin je šel za kaplana v Oprtlj (Portole); njegov prednik č. g. Ivan Vranjac pa je postal župni upravitelj v Zdrenju. — G. Peter Šveglj je prišel za kaplana v Koprivo.

Za vodjo v zavodu za sirote (v Robatišči) je imenovan č. g. Janez Nanut, dosedaj učitelj-voditelj v Romansu.

Vel. č. g. F. Budin imenovan je župnikom pri Jezovitih, v Trstu. Vrlemu rojaku mnoga leta!

G. Alojzij Hafner, sin veleznanega g. ravnatelja na c. kr. ženski pripravnici, je imenovan za okrajnega glavarja v Trentu na Tirolskem. — G. Ivan Stofla je imenovan za pristava pri ravnateljstvu pošte v Gorici.

Gospodu Antonu Klančiču, županu v Podgori in deželnemu poslancu je presvitli cesar podelil zlati križec za zasluge s krono.

Goriškega c. kr. glavarja g. Alojzija viteza Bosizija je presvitli cesar imenoval za svojega komornika.

G. prof. J. pl. Kleinmayer, slovenski pisatelj, je 1. t. m. nevarno zbolel. Sedaj mu gre na bolje.

Novomašnika bodeta posvečena v Trstu dne 18. t. m. č. gg. Aleksander Benigar in Andrej Pavlinič. Bog ž njima.

Dr. G. Gregorinu izročila je posebna deputacija zlato žepno uro z zlato verižico v priznanje, ker se žrtvuje za narodno stvar, posebno pa za slovenske šole v Trstu. Na verižici obešena je ploščica, kateri je na jedni strani napis: *Prvo boritelju za slovenske šole v Trstu dru. Gustavu Gregorinu; na drugi pa: Tržaški Slovani 1894.*

Umrl je č. g. Žiga Bohinec, podvodja v bogoslovni v Ljubljani. Pokojnik je bil blaga duša, vsem ljub, ki so ga poznali. Bolehal je vže delj časa, a vendar je pridno delal, posebno pri tiskovnem društvu. N. v. m. p.

Č. g. France Hebat, vikarij v Vojsčici na Krašu vmrl je 6 t. m. v Renčah. Lep pogreb, katerega je vodil veleč. g. A. Hvalica dekan šempeterski, bil je v četrtek 8. t. m. Pogreba vdeležilo se je 25 duhovnikov in 6 bogoslovcev, kateri so peli tudi pri maši in na grobu. — Ranjki č. g. France Hebat bil je še le v 49. letu ter bil duhovnik 25 let. Služboval je kot kaplan na Sentviškigori, kot vikarij pa 17 let v Vojsčici, kjer se je povsod ljudem priljubil. Pred 6 meseci začel je bolehati v grli in zdravniki so spoznali, da se mu napravlja rak v grlu. Da bi ozdravil iskal je zdravniške pomoči v Trstu, pri župniku Kneipu, v Gorici toda zastoj, kajti taka bolezen je neozdravljiva. Da bi bil bliže mesta preselil se je zadnji čas h sestri v Renče, radovoljno prenašal velike bolečine in vmrl vdan v voljo božjo in večkrat previden s sv. sakramenti. N. v. m. p.!

Bankir Vervega je vložil tožbo radi žaljenja časti proti listu *Giovane Pensiero*. Obravnava bo 17. t. m. v Rovinju.

Bl. gospa Antonija Gosar, soproga tukajšnega akad. slikarja, darovala je 150 knjig za slovensko knjižnico v Gorici. Preserčena hvala.

Preblagorodni gospod Leonhard baron Bianchi, ki prebiva v Rubijah je šoli v Gabrijah in Soduňjah daroval 600 gold. za učne pripomočke in za vrt gaberske šole je daroval 100 gold. da se vredí. Tudi eno podobo sv. Alojzija je poklonil gaberski šoli. Preblagorodni gospod Baron pa se tudi sicer spominja šolske mladine. Nedavno je bil odlikovan za šolske zasluge s viteškim Franc-Jožefovim redom.

Rapisana služba paznika. Predsedništvo dež. sodišča v Trstu razpisuje službo paznika II. pl. razr. v kriminalnih zaporih. Letna plača je 300 gld., 25 % aktivne doklade in for. 63 za stanovanje in opravo. Prošnje do dné 10. decembra t. l.

Razpisane zdravniške službe. Tukajšnja okrajna blagajna za bolnike razpisuje 14 zdravniških (kirurško-obstetriških) mest za mesto Tržaško in okoli (izključno-gornjo) jedno mesto kirurga specialista in jedno mesto za zdravnika, ki bi pomagal po dve uri na dan v ambulanci okrajne blagajne. Letna plača je: za 11 mest po f. 800, za 2. mesti po f. 900, za jedno f. 620, za zdravnika-okulista. f. 750, za kirurga specialista f. 600, za zdravnika pri ambulanci pa f. 400. Poblížji pogoji in pojasnila izvedó se pri okrajni blagajni; prošnje je vložiti do 20. t. m.

Umrl je č. g. Jožef Ceriani, vikariji v Zdravščini. Naj v miru počiva.

Liberalna doslednost. Znano je, kako so se krmili liberalni starašnje v Tržicu (Monfalcone) radi štirih slovenskih besed na sodišču, a v soboto dne 17. t. odprejo mestno dvorano luteranskemu pastirju, ki pride osrečit italijanske poslušalce z *nemško* konferencijo. Upamo, da mu č. duhovščina spodobno posveti!

Demonstracije v Trstu. 12. novembra je bila seja mestnega sveta, ki je bila pa pretrgana. Dr. Spadoni je grdo napadal Slovence. Po seji je več stotin ljudstva, večinoma Slovenci, pozdravilo svoje poslance z gromovitimi „živijo“. Slišali so se vsikliki „živio Nabergoj!“ „živio Spinčić“, „živela Avstrija“. Slovence so „Lahi razžalili: s „fora i sciaivi!“ Nekaj Slovencev so zaprlí a Laha neki nobenega.

Poslanca goriška grof Alfred Coronini in dr. Gregorčič sta dne 29. oktobra stavila v državnem zboru interpelacijo, zato, *ker ni vlada odločno ostala pri svojem prvem pravičnem ukazu*, namreč, da se po vseh dvojezičnih krajih na Primorskem, napravijo na vladinih poslopih dvojezični napisí. Poslanca pravita, da tako umikanje mora slabo vplivati na primorsko prebivalstvo. *Na edni strani* bodo oni krivični laški elementi, ki so proti dvojezičnim napisom rili, postali preširni in drzni. Dokaz so razne njih demonstracije, ki so pravi vpor proti državni oblasti in živo spominjajo na razmere v bivših avstrijskih južnih provincah. *Na drugi strani* tako umikanje vlade potiska še bolj Slovence v sužnost Italijanom, in jim mora vzeti ves pogum ter gnati v obupanje. — Z ozirom na to vprašajo podpisani poslanci visoko vlado: Ali hoče visoka c. kr. vlada narediti konec pogubnemu sistemu, ki je na Primorskem v veljavi in nehati z zadrževanjem po državnih osnovnih zakonih tlačnemu, cesarju zvestemu slovanskemu prebivalstvu pristoječih pravic?

Tudi mariborski nemški starešini so se 5. tega m. oglasili proti slovenski gimnaziji v Celji. V pro-

testu na vlado pravijo, da to ni nikakor potrebno za kulturni napredek Slovencev, ampak da je le naskok na nemško narodnost!! — Tudi Nemci Slovincem nečejo biti pravični. Zakaj vender le tako hrumijo na nas narodi? Slovani smo v zadnjih petdesetih letih silovito napredovali, in čemo tudi v bodoče. Prišel bo dan, ko nas bodo gosposki narodi morali v svojo vrsto pustiti in tudi nam nekaj besede privoliti!

Iz Kobarida. C. kr. pripravljavnica v Kobaridu ima letos 17 učencev, in sicer 10 dečkov in 7 deklic. Lani bilo je le 15 učencev, 6 dečkov in 9 deklic. Pripravljavnica je toraj letos v vsakem oziru na boljsem. Prvič ima 2 učenca več kakor lani; drugič ima veliko več dečkov kot lani. Omenim naj še, da so dečki razen enega vsi iz drugih krajev, dobili so pogum, ker so videli, da so lani vsi dečki iz kobaridske pripravljavnice povoljno v Kopru izpit napravili. Deklice so pa vse domače, ker so se tuje ostrašile, videč, da v Gorici z drugo mero merijo kakor v Kopru. — Ljudska šola je pričela novo šolsko leto 5. novembra. — Občinski odbor sklenil je napraviti mlekarnico. Že do sedaj je večkrat trdo šlo za mleko, kaj bo še le potem, ko bo mlekarnica vsega požrla. — Močnikar (trg na praznik blagoslovljenja cerkva) se je letos slabo obnesel. Dež je zakrivil, da je prišlo prav malo okoličanov v trg. Pri vsem tem pa vender ni manjkalo zabave. Bil je en velik ples pri katerem je svirala slavna kobaridska „banda“, in polno malih bratcev. Da skoraj iz vsake hiše, kjer „vinski bog“ roko vun moli, razlegala se je „naduha“. Naj bi pa županstvo malo bolj pazilo na to, da ne da vsakemu dovoljenja za ples, in da se ta grda razvada, ki že povsod pojema, tudi pri nas malo omeji! —

V Št. Andrežu je zlobna roka porezala sadna drevesca na šolskem vrtu. Za res divji ljudje!

V Rifenbergu je županstvo preiskalo vse vinske kleti, da se je prepričalo, kje imajo ponarejeno vino. Žal da c. kr. glavarstvo ni šlo prida na roke županstvu. Kupci pa le pridno v Rifenberg, kjer vam hranijo še polno izvrstne kapljice.

V Bukovici pri Renčah našli so vže pred par leti nek vodnjak in nekaj starin. Pred par tedni iskali je tu zopet starine profesor Moser iz Trsta, ter izkopal nekaj lončenih posod in orodja iz rimskih časov. Pomladi bodo še iskali.

V Orehovljah pri Gorici je gorela v noči od 7-8 t. m. neka hiša. Ogenj so hitro pogasili — toda ko je bližnji sosed preiskoval svoje poslopje našel je svojo mater v nezavesti. Dim je namreč prišel iz bližnje hiše ter jo tako omamil, da je kmalu vmrla. V-boga žena bila je stara 82 let.

Iz Prvačine. Neznani tatovi so vkrali iz prodajalnice g. Antona Lebana več reči. Škode je okolo sto goldinarjev. Tudi v Dornbergu se je zadnja leta o marsikateri tatvini slišalo. A da bi bili katerega tatu izvohali, o tem se menda ni slišalo nič.

Slovenske šole v Gorici. Visoko c. k. naučno ministerstvo je vzkazalo goriškemu mestu, oziroma njegovemu starestinstvu, da mora vstanoviti za slovenske otroke v Gorici štiri razredno ljudsko šolo. — Bog daj svoj blagoslov! Slava ministerstvu in čast komur čast! Tako delovanje in vspehi nas ne bodejo. *Kdorkoli* tlačnemu pomaga do njegovih pravic — dobro je!

Dolenji avstrijski katoliški shod, ki se je 13. novembra sijajno otvoril, je močno obiskovan. Shoda

se je vdeležil tudi papežev nuncij Agliardi, vojni škof Belopotocky. Pozdrav Luegrov je vzbudil neizmerno navdušenje. Slovenski Poslanec Klun, pozdravi shod v imenu stalnega odbora slovenskega kat. shoda, poslanec Weber v ime moravskih Slovanov. Na shodu so bili tudi slovenski in hrvatski državni poslanci: Povše, Globočnik, Pfeifer, Robič, Gregorčič, Coronini, Laginja, Spinčič, Gregorec, Vošnjak, ter akademiki „Danice“. — „Slovenec“ glavno glasilo slovenskih katoličanov piše o tej priliki: „Dasi nas loči govorica, dasi imamo mi svoje narodne zahteve, katerih si še nismo priborili in o katerih ne odstopimo za las, vendar nas veže jedna vez, jedno prepričanje, da smo kristjani, da smo udje katoliške cerkve, in pod tem krščansko-katoliškim praporom, pod zastavo Kristusovo podati vsi moramo roke, pod znamenjem večne resnice smo si jedno in jeden za vse“. To je program tudi „Primorskega lista“. —

„Daničar“ g. drd. Fr. Pavletič je v svojem govoru na osnovnem shodu „Danice“ mej drugim tudi to rekel: „Velika večina razumnosti našega časa ni krščanska; katoliška je bolj po imenu kakor po mišljenju in življenju. Nam se tako polovičarstvo ne zdi dostojno moškega značaja. Ali — ali!... Mi („Daničarji“) smo se vže odločili. „Danica je in hoče ostati katoliško društvo... mej njenimi člani ni nobenega, ki bi se ne upal, kaderkoli je treba, javno in odločno spovedati: Jaz sem veren sin svete matere katoliške cerkve! Tega mnenja namreč nesmo, da je vera potrebna samo prostakom, da ne izgubijo spoštovanja pred olikanci, le delavcem, da se mirno dajo iskoriščati svojim gospodarjem, le podložnim, da se s silo ne vprejo državni oblasti — temveč prepričani smo, da je vera potrebna vsem brez razlike... Člani „Danice“ so poklicani, pozneje vsaki v svojem stanu delovati v javnosti; poklicani so služiti Bogu, poklicani so pa tudi služiti narodu. To le poslednjo nalogo bodo najboljše spoznili, ako ji za podlago vsega svojega delovanja izvolijo katoliško resnico, ki je v zmešanih naših časih jedina zanesljiva voditeljica in, kar je zlasti za nas Slovence še posebnega pomena, zatiranim jedina zanesljiva zaščitnica. Torej, kviško srca! — Žal da ne moremo ponatisniti celega govora. Tako jasnih, krščanskih besedi je Slovenija iz ust svoje mladine komaj kedaj slišala. A mi se štejemo srečne, da smo čas doživeli, ko akad. slov. mladina tako nevstrašeno pred celim nam sovražnim svetom izpoveda svojo ljubezen do naroda in do Odrešenika našega. Narod ki ima tako mladino, bodi majhen, o propade ne!! G. F. drd. Pavletič je Goričan iz Podgore doma. Bog živi njega in tovariše.

Skupna peticija čč. duhovščine za zboljšanje in vredenje plače se pripravlja. Dunajski *Correspondenz-Blatt* je pozval duhovščino cele Avstrije naj podpiše peticijo do vlade, da naj predloži l. 1895 novo popolno postavo o duhovski plači. Vlada je tako postavo obljubila za l. 1895 vže l. 1885, ko je bila sprejeta začasna postava, katera zdaj velja. — Na imenovani poziv se je duhovščina v raznih deželah vže izrekla. Pri dekanijski konferenciji v Hlubstadt 30. avgusta t. l. se je sklenilo prositi l. letne plače za samostojne dušne pastirje 800 gld., za pomočnike pa 450 gld. 2. vsako peto leto 100 gld. poviška (leta naj se štejejo od dne, ko je bila duhovniku podeljena jurisdikcija). 3. pokojnina naj bo toliko, kolika je bila zadnja plača. 4. Mesečnino se bode izplačevalo v l.

dan meseca in ne ko do zdaj še le zadnji dan ali pa celo še le po 3 — 4 mesecih.

V števil. 130 „Eco“ pozivlja č. g. A. Z. tudi našo duhovščino naj se zgame. V zadnji števil. *Correspondenzblatt* (10. t. m.) je bila priložena namerjavana peticija, katero naj bi preč. gg. dekani prav gotovo predložili v podpis čč. duhovščini. Bog daj naši požrtovalni duhovščini več dohodkov, da bode mogla podpirati vsako dobro delo ko do zdaj!

V nadaljevalni šoli za obrtne slovenske učence, katero je vlada dovolila, se bodo dečki v prvem razredu učili risati, računati in obrtno spisje in sploh vse, kar je potrebno, da bodo enkrat dobri rokodelci in razumni veščji mojstri. Kdor želi svojega otroka pošiljati v to šolo, se lahko vže zdaj oglasi. Risanje bo podučeval g. ces. svetnik Vodopivec, računstvo g. prof. Brbuč, obrtno spisje pa gosp. Edvard Prinčič učitelj v Pevmi. Stariši, pošiljate svoje otroke, katere ste namenili za rokodelski stan, v to šolo, da ne bodo slovenski otroci vekomaj le pomagači, preprosti tesarji, ampak tudi mojstri t. j. gospodarji, svobodni možje!

Odbor družbe sv. Mohorja oznanja: Z začetkom tekočega meseca smo začeli letošnje družbine knjige razpošiljati in sicer po ti le vrsti: Najprej dobi knjige krška škofija, potem sledi tržaška, sekovska, somboteljska, zagrebška, senjska, poreška, videmska, razni kraji, goriška, ljubljanska in h koncu lavantinska škofija, ki je bila lansko leto prva na vrsti. Cela obširna razpošiljatev bode trajala kakih 6 do 7 tednov; častite ude ljubljanske in lavantinske škofije zaradi tega uljudno prosimo, naj blagovolijo letos malo potrpeti. — Vse častite gospode poverjenike prijazno prosimo, naj blage volje hitro pošljejo po knjige na dotični kolodvor, ko dobijo „aviso“ od železniške postaje, da nam od teh ne bodo dohajale mnogobrojne pritožbe in sitna vprašanja, ki nam povzročujejo le mnogo dela in nepotrebnih pisarij.

Tržaški „Sokol“ je dne 11. t. m. otvoril novo telovadnico (ulica Farneto na voglu ulice Amaglia.)

Dve važni postavi za vinogradarje, katerim je trtna uš okužila vinograd. Prva postava, katero je presvitli cesar dne 26. junija potrdil, se tiče zmanjšanja zemljišnega davka. Ta se glasi:

§. 1. Ako se je na podlagi člena. I. v zakonu z dně 3. oktobra 1891. l. (Drž. zak. št. 150.), posestniku po trtni uši okuženega vinograda dovolil odpis zemljarine, ostane ta odpis v veljavi, dokler se drugači ne vkrene, ne da bi posestnik moral vsako leto prositi za to, da se obnovi odpis zemljarine.

§. 2. Ako vinogradni posestnik zahteva nadaljen odpis zemljarine, prositi mora za to redno pred trgatvo vsakakor pak ob času, ko je še mogoče, z ovedbo na mestu samem popolnoma poistiniti obseg škode.

§. 3. Kadar se je po trtni uši okužen vinograd, kateremu se je odpisala zemljarina, nasadil vnovič s trtami popolnoma ali deloma, ali kadar ta vinograd, ker se je kako drugači nasadil, daje kak donos, tedaj je vinogradni posestnik dolžan o dovršeni nasadbi najdalje do konca leta, katerega se je nasad opravil, pri davčnem uradu ali pa pri merskem uradniku podati naznanilo o tem ali osebno, ali pa za enega ali več njih po zastopniku, kateri naj se preskrbi s kolika prostim pooblastilom, ali pa po občinskem predstojuniku, kateri se šteje za pooblaščenca posestnikov. Ako se to naznanilo ne opravi, povzroči to izgubo zemljarinskega odpisa za dotično leto.

Druga postava pa kmetu, kateremu je trtna uš vničila vinograd in ga misli z nova zasaditi in je v stiski za denar olajšava v to potrebno posojilo. Ta postava, katero je cesar dne 16. junija 1894 potrdil se glasi:

§. 1. Kadar v kaki občini, ker je trtna uš (*Phylloxera vastatrix*) nastopila pustošeč, posestniki vinogradov pridejo v začasno stisko ter se jim po okrajih, občinah, hranilnicah, zavodih ali drugih jurističnih osebah za obnovitev vničenih vinogradov dodele posojila ali podpore, tedaj ima vlada oblast, dovoljevati pristojbinska olajšila takó, da se od dolgovnih in izbrisnih listin, ki jih je o tem povodu izdati, kolikor po lestvici II s pribitkom vred ne pripada manjša pristojbina, pobira samó trdna pristojbina 50 kr. od vsake pole, od drugih, na to se nanašajočih pravnih listin, vlog in knjižnih vpisov pak da se ne pobira nebena pristojbina.

Slovenskim liberalcem se jim mora slabo goditi kajti njih glasilo „Slovenski Narod“ zadnje dni hudo zmerja in psuje, ropota in razbiva. Najbrže jim se „shodom zaupnih mož“ ne gre tako gladko kakor so mislili!

Posnemanja vredno. V novem občinskem odboru na Dreženci sede res verni možje in vrli poštenjaki, kakor je pisal zadnji „Prim L.“ in kakor se vsakdo lahko prepriča: V tem občinskem odboru moli se vselej pred sejo in po seji!! Da bi pač vsi naši slovenski občinski odbori posnemali ta vrli odbor, potem bi bilo pri marsičem več božjega blagoslova!

Novi car ruski Nikolaj II in papež Leon XIII. Smrt Aleksandra III je vradno svetemu Očetu naznanil koj vže ruski poslanec pri apostolski Stolicy Izvoljski. A mladi car Nikolaj II ni bil s tem zadovoljen. On sam je še osebno papežu smrt svojega očeta naznanil da je sam zasel prestol svojih pradedov. Izrekel je tudi željo, da bi se prijateljstvo med sveto Stolicjo in ruskim carstvom vedno bolj vtrjčevalo. Rekel je tudi, da naklonjenost tako slavnega papeža, kakor je Leon XIII je srcu vžaljenega sina velika tolažba in veselo znamenje za vladarja in njegovo ljudstvo. — Sveti Oče mu je odgovoril prav srčno in očetovsko.

Kako je vmrl Aleksander III. Četudi razkolnik, je vendar tako vmrl, da je lahko vsakemu kristjanu vzgled. Car se je dal obhajati 21. in 29. oktobra. A 21. oktobra čuteč, da se mu bliža smrt, poklical je znova spovednika in zopet je prijel sveto obhajilo. Razložno je molil molitve, ki se v razkolni cerkvi pri sv. obhajilu molijo. Proti jutru prvega novembra dal si je poklicati duhovnika in je molil z njim molitve za vmirajoče. Prijel je sakrament sv. poslednjega olja. Ko je car čutil, da mu ura smrti bije, rekel je svoji soprogi: „Čutim da sem na koncu življenja. Bodi mirna. Jaz sem pripravljen vmreti.“ Čez nekoliko minut Aleksandra III. carja ruskega, vladarja nad 120 milijonov, ni bilo več! Bil je še ne petdeset let star Celi svet ga slavi kot kneza miru. Bog mu daj večni mir!

Iz Oseka. Po prizadevanji č. g. vikarja vdobila je oseška cerkev zopet nov kras z novimi orgljami, ktere so bile preteklo nedeljo 11. t. m. slovesno blagoslovljene. Izdelal jih je mlad mojster Feliks Potočnik iz Gorice To je mislim njegovo prvo delo. Cena je gotovo nizka 1200 gld. Oceno pripustimo izvedencu. Res hvalevredna je gorečnost Oseščev za čast božjo ker letos za mesec maj so napravili tudi novaltar „Izrdske Matere Božje, ter so rekel bi celo

cerkev okusno prenovili z različnimi novimi pripravami, ki kažejo ob enem okus in skrb tamošnjega č. g. vikarja.

Da bi le nove orglje resnično tudi opominjale vse vikarjane na lepo edinost in harmonijo v občini, kakor je bilo rečeno v pridigi ob blagoslovljenju orgelj, da bi Osešci in Vitovci delali za skupen blagor svoje občine in popustili strankarstvo!

Draginja mesa. Dunajski mesarji so se pritožili pri državnem zboru o veliki draginji mesa. Kolikor je razvidno iz dozdajnih razprav, noče vlada odpreti poti govedi z Rusije in Rumunije, ker bi sicer trpeli domači živinorejci. Zakrivili so draginjo mesa veliki židovski prekupci.

O razširjenosti trtne uši na Primorskem koncem leta 1893 je g. Ivan Uršič te dni poročal. Oziral se je posebno na Vipavsko. Iz poročila je razvidno, da je vlada zadnja leta razlala nič manje kot 69.700 ameriškanskih trt. Naj več jih je šlo na Kras. Obsirniše prihodnjič.

Železnica čez Predil po Soški dolini prišla je zopet v razgovor. Morda se konečno vendar zgradi. Spoznava se vedno bolj, da je res potrebna ne le za deželo ampak tudi za državo.

Zopet ena železnica (parni tramvaj) v Furlaniji. Vlada je vže odobrila ponudbo privatnih podjetnikov, ki namerjavajo zgraditi železnico iz Cervinjana v Ogled in iz Gorice v Cervinjan. Dne 19. 20. in 21. novembra pojde posebna komisija zdolg po črti, da bodo občine in zasebniki imeli priiko povedati svoje pravice ali pomisleke proti povzetju. Furlanija tako napreduje, kaj pa mi?!

Na Primorskem je po zadnjem ljudskem štetju 705.481 duš. Mej temi je 349.110 Slovanov (Slovencev in Hrvatov) in pa 318.869 Lahov. V resnici pa je Slovanov gotovo nad 400.000.

Plinarnica (tvornica, kjer se dela plin ali gaz) v Trstu pride menda v roke privatni družbi od novega leta naprej.

Razdeljena občina. Občina Dolenje-Mernik Kožbana je razdeljena, da bode *Dolenje samosvoja* nova občina.

Goriško starešinstvo ima danes 15. t. m. ob 5 pop. sejo v koji se bodo razpravljala *spomenica* proti novi domovinski postavi, *utok* proti slovenskim šolam, in *proračun* za l. 1895.

Po Trstu in okolici še vedno davica mej otroci hudo razsaja.

Heilserum je neko najnovejšje zdravilo, s katerim zdravijo davico in hrup pri otrocih. Prvi poskusi so se skoraj povsod posrečili in zato upajo zdravniki, da imajo najboljše zdravilo zoper davico in hrup, kateri boleznj končati toliko otrokom življenje. V Biljah ozdravil je s „heilserum-om“ dr. Fratnich iz Gorice, šestletnega dečka, kateri je obolel za nevarnim „hru-pom.“ Verjetno je, da isto zdravilo pomaga proti davici — toda pri vbogih ne bode dosti pomagalo, kajti mala stekleničica, katera drži komaj par žlic istega zdravila stane — 10 gl. a. v.

Pri veseli družbi v Čepovanu so zložili za slov. šole v Gorici družb. C. i M. č. Anton Bratina, vikar 2 kroni; č. g. Jan. Rejec, župnik 2 kroni; č. g. Jožef Lilek, vpokojeni župnik 2 kroni; g. Antonija Gosar 2 kroni; g. Iv. Gosar slikar 2 kroni; č. g. Ig. Kralj, duhovnik 2 kroni; č. g. Jožef Budin du-

hovnik 2 kroni; č. g. Iv. Dermastia 6 kron in 3 beliče.

Za Alojzijevišče. Č. g. Kocijančič Mikl. žup. 9 fl; č. g. Mesar Andr. vik. 13.50 fl; č. g. Čibič Ant. dekan 10 fl; č. g. Štepančič Fr. kurat 27 fl; č. g. Tomažič Ferd. vik. 9 fl; č. g. Golja Jož. kurat 13.50 fl; č. g. Štubelj Vinko vik. 9 fl; č. g. Kodrič Fr. vik. 3.50 fl; č. g. Primožič in Pahor vik. 10 fl; č. g. Bratina Alojz 9 fl. — V zadnjem iz kazu beri č. g. Bratina Anton 13.50 fl (ne Alojzij.)

Carove sanje. Ruskemu caru (cesarju) Aleksan. dru. II., „osvoboditelju“ kmetov in Bolgarov, se je večkrat sanjalo, da je videl tri golobe: enega debelega, drugega medlega, tretjega slepega. Car je popraševal pri modrih možeh pa nobeden mu sanj ni mogel razložiti. Slednjič se najde neki Tartar (na pol divjak iz Azije,) kateri je potem, ko mu je car obljudil, da se mu nič ne zgodi, ako resnico pové, sanje tako razložil: „Debeli golob so tvoji uradniki, ki ljudstvo stiskajo in tlačijo ter se pri tem debelijo; medli golob je tvoje izsesano ljudstvo; slepi golob si ti, o car, ker nič ne vidiš, koliko krivic se v tvojem cesarstvu godi!“

Sredstvo proti trtni uši so našli — tako pravijo listi — na Dunaju. Več o tem prihodnjic.

Imenitno za slovenske delavce. „Glasnik“ tako se kliče novi slovenski list za katoliške naše delavce. Izbajal bode v Ljubljani vsaki drugi teden. Poljanska cesta 50. Stal bo 80. kr. za celo leto. Prva številka je vže izšla. Obseg mu je zelo zanimiv. Iz njega krščanski delavec vse izve, kar mu je dandanes vedeti in storiti treba. Dušni pastirji naši, posebno po mestih in onih krajih, kjer so tovarne bodo gotovo na ta list svoje vernike opomnili. Bog daj obilo blagoslova temu važnemu listu! — Nov sad prvega slov. katoliškega shoda!

Neljubo nesporazumljenje je provzročila naša dobrohotna opombica o slabem stanju društva „Edinost“. Opombico je spisalo vredništvo samo in je torej ni vdobilo od nobenega dopisnika. Kriv je nesporazumljenja tudi stavec, ki je diskal „društvo“ mesto „društva.“ Hoteli smo opozoriti, da naša narodna društva v obče zato propadajo, ker si občinstva odbivajo zlasti v glasili, katera dan za dnem blatijo slovenske rodoljube. To vemo iz svoje skušnje v Gorici, niti more biti drugače. Ker je pa to tako čudo neznano gospodom v Trstu, naj navedemo grda očitavanja slovenski katoliški stranki iz ene same številke 258 „Slov. Nar.“

Glasijo se: „ni narodna; nima brige za naša narodna podjetja; nas pobija za to, ker smo narodni; narodna popustljivost in brezbriznost; pomaga nemškim nasprotnikom; herostratično delo; slepost in pijanost svoje organizacije; nenarodna stranka; kriva naglavnih grehov zoper slov. narodnost; kroke diljeve solze; predrzna potuhnjenost; dokaj zavisti in hudoželjne nevošljivosti; žrtva maščevanja; potuhnjeni klačeplazci, ki se dobro znajo sukati, da se ogrevajo in krepijo v višji milosti; zavist; nezasluzena kazen ter maščevanje višjih farizejev; potuhnjeno solzenje je gola hinavščina. Pokažite pravi obraz!“ — Toliko v eni številki, a kaj še le v 300 štey. celega leta! Podobno, včasih še hujše pišejo druga glasila naših narodnih društev. Vprašamo, kedo naj seda družno in zaupno s tako gospodo?! — Ta slučaj nas zopet uči, kako radi se prenaglamo v sodbi o bratu.

Dobro bi bilo, ako bi vsi otroci, ki obiskujejo

šole in vrtiče družbe sv. Cirila in Metoda, tam ker je mogoče, posebno po mestih skupno vdeležili ob nedeljah in praznikih svete maše. Znano je, da mladina posebno po mestih močno zanemarja nedeljske dolžnosti. Tako bi se mladina tudi molitev navadila, katere bi kasneje rabila celo življenje. *Ako se neče imeti mladine pri maši v cerkvah, jo bodano imeli v socijalno-demokratskih brezverskih taborjih!* Spomini na komunno pariško bi nas morali vže davno strezneti. Kaj pa moramo mi zato, da je Bog tudi Slovence vstvaril? Da bivajo tudi Slovenci, to jo *dovršeno dejanje.* Toraj je treba ž njim računati. Vsak se malo bratski stisni in imeli bomo vsi Lahi in Slovenci zadosti prostora posebno pa v cerkvah, ki so itak vže skoraj prazne. Najmanje je pa tistih tam, na katere imamo mi katoličani toliko neumnega ozira, da bi jih ne razžalili, *namreč židov, framasonskih laških neodrešencev!!* Ako Bog z nami, kdo proti nam?! Ne bojmo se toraj, kogar se bati ne smemo!

Soča piše v 44. štey: Od levega brega Soče. — (Iz. dop.) „Tujec je...“ reklo se je ob času dopolnilne volitve v goriški okolici „Politika strasti“ ni gledala na sposobnosti in obče znano spretnost v javnih zadevah izvoljenega poslanca, ki je od 20 let sem vedno stal v prvih vrstah na političkem polju. Ko je ta mož l. 1889. močno deloval, da je prišel „per finestrām“ vzročitelj vsega zla na Goriškem na častno mesto, katerega ni bil vreden, tedaj, ko ga je „Politika strasti“ rabila, se ni reklo: „Tujec je...“

V zadnjem času, ko je res „tujec“ dobil najlepšo in najboljšo službo v R., dočim so se domačini popolnoma prezrli, se ni reklo: „Tujec je...“ Doslej so dobivali ono službo le stari in zaslužni kapelani in domačini. Toda „Politika strasti“ je rabila onega tujca kot „v špiceljna“ v nekem zavodu in „Politika strasti“ mu je pa — pridigovala v „tuji“ deželi. Po ovinkih se je posrečilo „politiki strasti“ oslepiti pristojne kroge...“

„Politika strasti“ ima dvojno mero v vseh rečen. Vsa sredstva, dovoljena in nedovoljena, ji pridejo prav, samo da more svojo žolč izliti nad tistimi, ki se ji nočejo uklanjati. Kaj pravi k temu od „Politike strasti“ toliko poudarjana vera, jej malo mar. Sicer pa imajo ti možje le svojo vero in svoja načela in jih navajajo, kakor jim kaže. Kadar vera kaj takega uči, kar bi utegnilo „Politiki strasti“ dobro služiti — tedaj — alo — na vero in začnejo upiti; „Lejte jih, kaki liberalci so...“ Če pa vera kaj takega določuje, kar je v nasprotju z njih čini, tedaj si ustvarijo „vero strasti“... in te se oklepajo, po njej se ravnaajo, ne glede na to, kaj uči prava vera. — **Le tako naprej!**

Poduk in zabava.

Vinska mera. Gost: „koliko vina iztočite vsak teden, gospod krčmar?“ — „Deset hektolitrov, dragi prijatelj.“ — Jaz pa vem kako bi vi lahko vsaj dva hekta na teden več iztočili.“ — Krčmar radovedno: „Kapo pa?“ — „Prinašajte na mizo polno mero!“

Zakaj se ne more ženske za porotnice voliti? — Ker bi nobena ne priznala, da je vže trideset let stara.

Iz šole. Učitelj: „Jožef, povej mi koliko je polovica od pet“ — Jožef potihoma Janezku: „Na, zopet me je vlovil! Če rečem dva je premalo in če rečem tri je preveč!“

Slaba tolažba: Oče sinu: „Jaz bi ne bil verjel, da šola toliko denarja stane.“ — Sin: „Res, in poleg tega še dosti ne študiram.“

Bolani pivček: Zdravnik: „Vi ste proti mojemu predpisu včeraj zopet vino pili, poznam na žili. Koliko ste ga izpil?“ — Bolni pivček: „Da, ko bi mogel jaz to vedeti, gospod zdravnik!“

Dvajsetletna ženska, ki bi se rada omožila vpraša: „Kak je?“ Ko ima trideset let vpraša: „Kaj je?“ Ko ima štirideset let vpraša: „Kje je?“

Pomoček. Župnik: „No, oče Tinko, ste vže sklenil, kaj bo iz vašega sinka.“ — Tinko: „Še ne, ta potep bi se naj rajši lotil takega rokodelstva, da bi cel dan nič ne delal.“ — Župnik: „Toraj dajte ga za nočnega čuvaja!“

Velik strah: Gospodar je poslal svojega hlapčka sé steklenico po vino, a vbije steklenico z vinom. V tej nesreči je glasno vzdihoval: „O ti moj Bog, da bi vsaj bil vže pretepen!“

Zakaj. „No Drejče, zakaj pa te oče tolikokrat tepe?“ — Drejče: „Zato, ker je on močnejši od mene.“

Kmet: „Ti potep, ti tat, zakaj mečeš jabolka dol“ — Mlad tatič pod jabolko: „Dve jabolki sta bili na tleh, hotel sem jih zopet gor vreči, a padlo jih je še več dol!“

Kak razloček je mej zvonikom in pa miško?
I 1119A

EDVARD PAULIN

v **Nunski ulici št. 10.**

V zalogi ima razne *nagrobne vence*, biserne in porcelanaste, rože za cerkve, palme, cvetke za nove maše in poroke, voščene sveče, mrtvaške obleke, rakve, trakove, zlate črke i. t. d. po najnižih cenah.

G. LIKAR

v Gorici, v **Semeniški ulici št. 10** prodaja

raznovrstne pisarske in šolske potrebščine, mašne in šolske knjige in sv. podobe, tiskovine za duhovnije in županije; priskrbuje posetnice (vizitke) in zvršuje vsakovrstna naročila solidno in točno.

Priporoča se najuljudnejše!

Krasno božično darilo,

katero priporoča fotograf Anton Jerkič na Travniku št. 11, so fotografije do naravne velikosti, katere izdeluje po zmirno nizkih cenah. Neprekosljivo izvršitev jamči.

Naznanilo.

Udano podpisani si dovoljuje uljudno naznaniti čč. gg. odjemnikom in drugim, da je odprl v Gosposki ulici št. 9, dne 8. okt. prodajalnico voščenenih sveč, medenega in drugega peciva, vse lastnega izdelka.

Tam ima zalogo medu, voska in drugega v to stroko spadajočega blaga. Od istega dne sprejema tudi sprejemal, kakor tudi izvršizvršuje naročila v svoji prodajalnici v „Gosposki ulici.“

Tovarna ostane še velno na „Solkanski cesti št. 9.“

Srčno zahvaljuje se vsem čč. gg. odjemnikom za dosedanje zaupanje in naklonjenost, priporoča se za nadaljno naročbo. Prizadeval si boče na vso moč tudi nadalje povoljno vstreči.

Z velespoštovanjem

J. KOPAČ

svečar

Med v satju in rumeni vosek kupuje v vsaki množini po tekočih cenah.

Ivan Howanski

čevljar v **Gledališki ulici št. 15**

priporoča se in zagotavlja jako solidno postrežbo. Cene so jako nizke primeroma po blagu, a nikakor naj se ne primerja s tovarniškim blagom, ki je za malenkost ceneje, a več kot polovico slabše.

Anton Fon

klobučar in gostilničar v **Semeniški ulici** ima bogato zalogo raznovrstnih klobukov in toči v svoji krčmi pristna domača vina ter postreže tudi z jako ukusnimi jedili. Postrežba in cene jako solidne.

Novič Franc

krojač v ulici sv. Klare št. 6 izvršuje razna naročena dela in prodaja narejeno obleko po jako zmernih cenah.

Anton Koren trgovec v Gosposki ulici, prodaja razno lončarsko, porcelanasto in stekleno blago, reže in vklada šipe v okna, reže in napravlja okvirje za zrcala in podobe.

Dobiva se najceneje v podpisani lekarni ako se
naroča po pošti



Ubald pl.

Trnkóczy

lekar zraven rotovža
v **Ljubljani**
priporoča:

ZA ŽELODEC:

Marijaceleške kopljice za želodec. — Steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld. 3 tuot. 4 gld. 80 kr.

Odvajalne ali čistilne kroglice čistijo želodec pri zabasanji, skaženem želodeci. — Škatulja 21 kr., jeden zavojček s 6 škatuljami velja 1 gld. 3 kr.

ZA prsa:

Planinski zeliščini ali prsni sirop za odrasčene in otroke; raztvorja sliz in lajša bolečino, n. pr. pri kašlju. — Steklenica 56 kr., 6 steklenic 2 gld. 50 kr.

ZA trganje:

Protinski cret (Gichtgeist) lajša in preganja bolečine v križu, nogah in rokah. — Steklenica 2 gld. 25 kr.

V-a ta našeta in vsa druga zdravilna sredstva se obivajo v lekarni

Ubalda pl. Trnkóczy-ja

v **Ljubljani** zraven rotovža

in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo.